

OBSAH

Úvodem	11
ČÁST PRVNÍ, OBECNÁ ČÁST	13
Hlava první: Obecná teorie ústavy	15
§ 1. Pojem a předmět ústavního práva	15
1. Pojetí veřejného a soukromého práva	15
2. Ústavní právo a jeho předmět	17
3. Ústavněprávní vztahy a jejich subjekty	20
§ 2. Moderní ústavnost a ústava, její vznik	22
§ 3. Obsah ústavy	23
§ 4. Ústava jako základní zákon	24
§ 5. Ústava jako normativní systém	26
§ 6. Inerpretace ústavy	28
§ 7. Odpovědnost a sankce v ústavním právu	30
§ 8. Realizace ústavy a ústavněprávní spory	31
§ 9. Ústavní právo hmotné a procesní	32
§ 10. Prameny a zdroje ústavního práva	33
§ 11. Právo ústavní a právo mezinárodní	35
Hlava druhá: Základy státovědy	37
Oddíl první: Stát jako součást veřejné moci ve společnosti	
Úvodní poznámka k vědecké disciplíně	37
§ 1. Autorita ve společnosti	38
1. Opodstatněnost veřejné moci	38
2. Stát v historickém kontextu	40
3. Pojmové znaky státu	42
4. Funkce státu	44
4.1. Pojetí funkcí státu	44
4.2. Klasifikace a charakteristika funkcí státu	46
5. Stát a nadnárodní autorita	48

§ 2.	Formy státu	49
	1. Pojetí forem státu	49
	2. Stát jednoduchý a složený	50
§ 3.	Formy vládnutí	52
	1. Demokratické základy veřejné moci /státu/	52
	2. Parlamentní demokracie	54
	3. Politické strany a stát	56
	4. Volební systém a volební právo	58
	5. Přímá demokracie	60
	6. Samospráva	62
§ 4.	Formy vlády	64
	1. Pojetí formy vlády	64
	2. Parlamentní model formy vlády	68
	3. Prezidentský model formy vlády	69
§ 5.	Ústavní rámec veřejné /státní/ moci	70
	1. Historická opodstatněnost vztahu ústavy a státu	70
	2. Ústava jako právní status veřejné moci	72
	3. Ústava jako regulace státní moci	73
§ 6.	Stát /veřejná moc/ a fyzická osoba	74
	1. Pojetí vztahu	74
	2. Klasifikace práv a svobod	76
	3. Soudobý stát a povinnosti občanů	77
§ 7.	Odpovědnost státu	78
	1. Postuláty právního státu	78
	2. K pojetí odpovědnosti státu	80
	Oddíl druhý: Stát jako mechanismus	81
§ 1.	Státní orgán a státní zařízení	81
	1. Stát jako systém institucí	81
	2. Státní orgán, pravomoc a působnost	83
	3. Stát a druhy státních orgánů	84
	4. Vertikální organizace státu	87
	5. Příslušnost státního orgánu	89
	6. Státní aparát	90
§ 2.	Procesní základ činnosti státu	92
	1. Způsoby realizace pravomocí státu	92
	2. Proces jako přijímání rozhodnutí	94
	3. Forma a obsah rozhodnutí	97
§ 3.	Výkon spravedlnosti	98
	1. Soudnictví jako oddělená a nezávislá činnost státu	98

2. Druhy soudní činnosti	99
3. K povaze sporného řízení před soudy	100

Hlava třetí: Ústavní právo srovnávací 103

§ 1. Ústavní systémy světa - ústavní modely	103
1. Historická podmíněnost ústavních systémů	103
2. Vývoj státnosti a ústavní systémy	105
2.1. Pojetí „nového státu“	105
2.2. Modalitty vztahu ústavy a vzniku či vývoje formy státu	107
3. Způsob přijetí ústav	112
4. K vědecké typologii ústav	115
5. Dominantní ústavní modely – základní charakteristika	117
§ 2. Ústavní formy státu	120
1. Forma státu a ústava	120
2. Unitární stát a ústava	120
3. Ústavní modely federace	122
4. Ústavní forma konfederace	126
5. Asociace států nového typu	127
5.1. Vztah mezinárodního práva, nadnárodních a ústavních systémů	127
5.2. Ústava a národní suverenita – obecné aspekty	127
5.3. Nadnárodní systémy a jejich reflexe v ústavách	129
5.4. Charakter Evropské unie jako určité nadnárodní suverenity	130
§ 3. Ústavní forma vlády	131
1. Ústavní forma a politický systém	131
2. Modelové ústavní formy vlády	133
2.1. Parlamentní forma vlády	133
2.2. Prezidentská forma vlády	135
2.3. Forma vlády shromáždění	137
3. Ústavní pojetí výkonné moci	137
§ 4. Ústavní základy demokracie	138
1. Demokracie jako širší společenský fenomén	138
2. Demokracie reprezentativní a přímá	139
3. Organizace voleb	143
4. Ústavní postavení politických stran	146
§ 5. Ústavní systémy a postavení občanů	149
§ 6. Ústavní základy soudní moci	152
1. Ústavní pojetí soudnictví	152
2. Obecné soudy	153
3. Správní soudnictví	154
4. Ústavní soudnictví	154
§ 7. Místní správa a samospráva	158

ČÁST DRUHÁ, ZVLÁŠTNÍ ČÁST	162
Hlava první: Vznik a charakter České ústavy	163
§ 1. Vývoj československé ústavy	163
1. Rysy čs. ústavního vývoje	163
2. Etapizace čs. ústavního vývoje	164
3. Vnitřní a vnější režim ústavy	167
4. Vnější souvislosti ústavního vývoje	168
§ 2. Ústavní rozdělení Československa	170
1. Ústavní situace 1989 až 1992	170
2. Postup dělení Československa	171
3. Dělení majetku ČSFR	173
§ 3. Ústavní pořádek České republiky	174
§ 4. Kontinuita a diskontinuita při vzniku České republiky	176
1. Kontinuita a diskontinuita státní	176
2. Kontinuita a diskontinuita územní	178
3. Kontinuita a diskontinuita právní	178
§ 5. Ústava České republiky, charakteristika, struktura	180
§ 6. Listina základních práv a svobod	180
§ 7. Ústava České republiky a mezinárodní právo	182
Hlava druhá: Ústavní právo České republiky hmotné	187
Oddíl první: Český stát, jeho forma a ústavněprávní charakteristika	187
§ 1. Forma českého státu	187
§ 2. Státní území a státní hranice	192
§ 3. Bezpečnost České republiky	194
§ 4. Veřejnoprávní postavení politických stran v systému moci ČR	196
1. Politické strany v ústavním systému ČR	196
2. Právní úprava vzniku a činnosti politických stran	196
3. Právní rozsah a limity vzniku a činnosti politických stran	197
4. Řízení o registraci politických stran	198
5. Pozastavení činnosti strany a hnutí	198
6. Zánik a zrušení politické strany	199
7. Právní limity financování a hospodaření politických stran	200
8. Úloha politických stran ve volebním procesu	201
9. Úloha politických stran ve vnitřní činnosti Parlamentu	202

	Oddíl druhý: Ústavní základy postavení člověka a občana	203
§ 1.	Státní občanství	203
1.	Pojem státního občanství	203
2.	Ústavní základy státního občanství	203
3.	Režim státního občanství České republiky	205
§ 2.	Ústavní základy práv a svobod	209
1.	Listina základních práv a svobod jako právní akt	209
2.	Lidská práva a základní svobody	211
3.	Práva národnostních a etnických menšin	235
4.	Práva hospodářská, sociální a kulturní	236
5.	Právo na soudní a jinou právní ochranu	244
	Oddíl třetí: Ústavní systém dělby moci v České republice .	251
§ 1.	Ústavní koncepce dělby moci	251
§ 2.	Moc zákonodárná v České republice	255
1.	Charakteristika a struktura Parlamentu	255
2.	Pravomoc a působnost Parlamentu	257
3.	Ústavní základy parlamentního práva procesního /hmotněprávní aspekt/	259
4.	Charakter mandátu poslance či senátora	260
4.1.	Ústavní pojetí mandátu poslance či senátora	260
4.2.	Personální obsah mandátu	262
§ 3.	Moc výkonná v Ústavě České republiky	264
1.	Ústavní koncepce moci výkonné	264
2.	Prezident republiky	264
2.1.	Postavení prezidenta republiky	264
2.2.	Ustavování prezidenta republiky	266
2.3.	Pravomoci a působnost prezidenta republiky	266
3.	Vláda	268
4.	Státní zastupitelství	271
§ 4.	Moc soudní v Ústavě České republiky	272
1.	Ústavní koncepce moci soudní	272
2.	Ústavní principy soudní moci	276
3.	Ústavní soud České republiky	277
3.1.	Ústavní soudnictví československé	277
3.2.	Ústavní soudnictví České republiky	280
3.3.	Soudce Ústavního soudu a jeho postavení	282
3.4.	Kompetence Ústavního soudu	285
3.5.	Organizace Ústavního soudu České republiky	287
4.	Soustava obecných soudů v České republice	290
5.	Ústavní postavení soudce	291
§ 5.	Nejvyšší kontrolní úřad	293

§ 6.	Česká národní banka	294
§ 7.	Územní samospráva v České republice	295
	1. Obecné pojetí územní samosprávy	295
	2. Ústavněprávní koncepce územní samosprávy v České republice	296
	3. Místní referendum	299
	4. Volby do zastupitelstev v obcích	299
Hlava třetí: Ústavní právo České republiky procesní		301
Oddíl první: Volební právo procesní		301
§ 1.	K pojetí volebního práva procesního	301
§ 2.	Objektivní volební právo	303
	2.1. Zásada přidělování mandátů	303
	2.2. Volební okrsky a seznamy voličů	304
	2.3. Volební komise	304
	2.4. Volební kraje a volební obvody	306
§ 3.	Subjektivní volební právo	306
	3.1. Právo volit	306
	3.2. Právo být zvolen	307
§ 4.	Volební řád	307
§ 5.	Soudní přezkum zákonnosti a ústavnosti voleb, tzv. volební spravedlnost, volební soudnictví	313
Oddíl druhý: Parlamentní právo procesní		316
§ 1.	Vymezení pojmu a obsahu parlamentního práva procesního	316
§ 2.	Ústavněprávní základy parlamentního práva procesního	317
§ 3.	Organizační základ činnosti Sněmovny	319
	3.1. Zasedání a ustavující schůze Sněmovny	319
	3.2. Funkcionáři Sněmovny	319
	3.3. Orgány Sněmovny	320
	3.4. Poslanecké kluby	321
§ 4.	Obecné zásady jednání Sněmovny	322
	4.1. Schůze Sněmovny a jejich svolání	322
	4.2. Organizace schůzí Sněmovny	322
	4.3. Řád jednání schůze Sněmovny	323
	4.4. Způsoby hlasování ve Sněmovně	325
§ 5.	Zvláštní typy jednání Sněmovny	325

5.1. Jednání o důvěře vládě	326
5.2. Jednání o návrzích zákonů /zákonodárny proces/	326
5.3. Jednání o návrhu zákona o státním rozpočtu	329
5.4. Jednání o mezinárodních smlouvách	330
5.5. Jednání vyšetřovací komise	330
5.6. Jednání o interpelacích	332
5.7. Jednání o peticích a jiných podáních občanů	332
5.8. Volební řád Sněmovny	333
Oddíl třetí: Řízení před Ústavním soudem České republiky	334
§ 1. Ochrana ústavnosti jako proces	334
§ 2. Charakteristika řízení před Ústavním soudem ČR	335
§ 3. Obecné fáze a instituty řízení před Ústavním soudem	337
§ 4. Zvláštní druhy řízení před Ústavním soudem	346
1. Řízení o zrušení zákonů a jiných právních předpisů	346
2. Řízení o ústavních stížnostech	350
2.1. K pojetí ústavní stížnosti	350
2.2. Ústavní stížnost fyzické a právnické osoby	353
2.3. Ústavní stížnost zastupitelstva územního samosprávného celku	357
2.4. Návrh politické strany podle čl. 87 odst. 1. písm. j/ Ústavy	359
3. Řízení o opravném prostředku proti rozhodnutí ve věci ověření volby poslance nebo senátora /podle čl. 87 odst. 1. písm. e/ Ústavy/	359
4. Řízení v pochybnostech o ztrátě volitelnosti a o neslučitelnosti výkonu funkcí poslance nebo senátora podle čl. 25 Ústavy /kompetence Ústavního soudu podle čl. 87 odst. 1 písm. f/ Ústavy/	360
5. Řízení o ústavní žalobě Senátu proti prezidentu republiky /podle čl. 65 odst. 2 Ústavy, resp. čl. 87 odst. 1 písm. g/ Ústavy/	361
6. Řízení o návrhu prezidenta republiky na zrušení usnesení Poslanecké sněmovny a Senátu podle čl. 66 Ústavy /kompetence Ústavního soudu podle čl. 87 odst. 1 písm. h/ Ústavy/	362
7. Řízení o opatřeních nezbytných k provedení rozhodnutí mezinárodního soudu /podle čl. 87 odst. 1. písm. i/ Ústavy/	363
8. Řízení ve sporech o rozsah kompetencí státních orgánů a orgánů územní samosprávy /podle čl. 87 odst. 1 písm. k/ Ústavy/	364
Příloha č. 1: Výběr z judikatury Ústavního soudu České republiky	365
I. Obecná teorie ústavy	372
II. Principy ústavy	378
III. Ústavní systém, řád a pořádek	380
IV. Moc zákonodárná	381
V. Moc výkonná	382

VI. Moc soudní – obecné soudy	384
VII. Moc soudní – Ústavní soud	396
VIII. ČNB	399
IX. NKÚ	399
X. Územní samospráva	400
XI. Lidská práva	406
XII. Politické strany	431
XIII. Volební systém	438
XIV. Mezinárodní právo a ústavní právo	440
XV. Řízení před ústavním soudem	441
XVI. Ostatní	450

Příloha č. 2: K ústavnímu systému České republiky	453
---	-----

Příloha č. 3: K ústavnímu právu srovnávacímu	479
--	-----

Literatura	491
----------------------	-----